

Frågor och svar om dricksvatten från enskilda brunnar

Dessa frågor och svar riktar sig till dig som har en egen brunn

Hur vanligt är det att vatten från enskilda brunnar är ohälsosamt att dricka?

Socialstyrelsens har gjort en sammanställning av 5000 analysresultat som visar att problem med dricksvattenkvaliteten är ganska vanligt i enskilda vattentäkter. Enbart cirka 20 procent av proverna var tjänliga som dricksvatten och lika stor andel var otjänliga. Sämst dricksvatten fanns i grävda brunnar, där nästan 35 procent var otjänliga som dricksvatten. Drygt tio procent av proverna från bergborrade brunnar var otjänliga.

Vilka är de vanligaste problemen med dricksvatten från enskilda brunnar?

Kvalitetsproblemen ser olika ut i olika typer av brunnar. En undersökning som Socialstyrelsen gjort visar att för hög halt mikroorganismer, till exempel bakterier, var den vanligaste orsaken till dåligt dricksvatten i både bergborrade och grävda brunnar. När det gäller kemiska ämnen var arsenik den vanligaste orsaken till otjänligt dricksvatten i bergborrade brunnar. Andra hälsorisker för bergborrade brunnar var höga halter av uran och fluorid. När det gäller grävda brunnar var det främst uran, nitrat och koppar som utmärkte sig. För att kunna säga hur vanligt det är med arsenik och uran i dricksvatten behövs mer information än vi har idag.

Vilka hälsorisker utsätts man sig för om man dricker otjänligt vatten?

Mikrobiologiska föroreningar kan ge akuta hälsoeffekter, främst mag- och tarmsjukdomar. I sällsynta fall kan sjukdomsframkallande mikroorganismer orsaka allvarliga kroniska skador hos vissa individer. Kemiska ämnen i dricksvatten kan innebära hälsoeffekter på längre sikt, t.ex. att olika cancerformer kan utvecklas. I enstaka fall kan även akuta effekter förekomma.

Vad är det som gör att dricksvattnet blir dåligt?

Det är oftast grundvatten som används i enskilda vattentäkter. Grundvattenkvaliteten varierar över landet och beror bland annat på hur jorden och berggrunden ser ut och på olika föroreningar.

Problem med vattenkvaliteten kan uppstå naturligt genom att olika ämnen urlakas från berggrunden eller jordlagren till grundvattnet. Speciellt bergborrade brunnar kan naturligt innehålla höga halter av t.ex. uran, arsenik, radon och fluorid.

De material som används i brunnar och vattenledningar kan också ge upphov till höga halter av t.ex. koppar och bly. Eftersom en grävd brunn anläggs i relativt ytliga grundvattenmagasin är den utsatt för mer yttre påverkan än en bergbördad brunn, till exempel från avlopp och jordbruk. Därför har dricksvattnet från grävda brunnar ofta sämre mikrobiologisk kvalitet än det från bergborrade brunnar.

Höga halter av natrium och klorid kan tyda på ett överuttag av grundvatten i områden som har legat under hav efter den senaste istiden. Höga halter av natrium och klorid kan också bero på föroreningar från vägsaltning.

Enligt den så kallade Klimat- och sårbarhetsutredningen kommer Sverige att påverkas kraftigt av klimatförändringarna med högre temperatur, mer nederbörd och fler extrema vädersituationer. Det kommer bland annat att ge problem för den framtida vattenförsörjningen, eftersom riskerna för smittspridning och förorening av dricksvattentäkter blir större.

Vem ansvarar för att kontrollera att vattnet i min brunn är bra nog att dricka?

Det är du som fastighetsägare/brunnägare eller din ägarförening som är ansvarig för att driva och sköta den egna brunnen och därmed för vattenkvaliteten. Ansvaret inkluderar att kontrollera och ta prover på dricksvattnet i den egna brunnen. Om det är problem med brunnen är det också du/ni som måste göra något åt problemen. I dagsläget finns inga statsbidrag för att åtgärda sådana problem.

Hur går jag till väga om jag vill testa kvaliteten på mitt dricksvatten?

I en vattenanalys undersöker man om vattnet i brunnen innehåller bakterier eller andra mikroorganismer och om vattnets kemiska egenskaper i något avseende gör det olämpligt som dricksvatten. Vill du få råd om hur du tar prov på ditt dricksvatten kan du kontakta miljökontoret eller motsvarande i din kommun. Många kommuner har tecknat avtal med ett laboratorium vilket gör att man kan få förmånliga priser om man tar prover via kommunen. Det går också att kontakta ett ackrediterat vattenanalyslaboratorium direkt.

Hur ofta ska man testa kvaliteten på sitt dricksvatten?

Som brunnsägare bör man regelbundet ta prover på sitt dricksvatten eftersom både vattenkvalitet och vattentillgång kan förändras med tiden av olika orsaker. Många brunnsägare tar bara prov på sitt dricksvatten då de känner smakförändringar, då vattnet luktar konstigt eller då vattnet börjar ändra färg. Men det kan vara problem med vattnet utan att man märker av det. Socialstyrelsen rekommenderar därför att man kontrollerar sitt dricksvatten minst vart tredje år. Har man småbarn i familjen bör man vara extra noggrann med att provta, eftersom små barn är mer känsliga för höga halter av vissa ämnen.

Om jag upptäcker att mitt dricksvatten är dåligt, vad kan jag göra?

Om ett provsvar visar att du har dåligt dricksvatten bör du som brunnsägare göra något åt det. Anlita alltid fackkunnigt folk för att åtgärda problemen. När det gäller problem med den mikrobiologiska kvaliteten ska alltid orsaken utredas först. Om vattnets dåliga kvalitet till exempel beror på förorening från avlopp bör man åtgärda avloppet. I många fall behöver man förbättra den egna brunnen. Det är vanligt att brunnsens övre delar och lock är otäta så att till exempel ytligt vatten kan rinna in, vilket försämrar vattenkvaliteten.

För att komma till rätta problem med kemiska ämnen i dricksvattnet behöver man ibland installera filter. Kontakta en fackkunnig filterleverantör för att diskutera detta. Tänk på följande:

- Begär referenser av filterleverantören
- Begär funktionsgaranti på åtgärden. En funktionsgaranti kan omfatta att vattenreningen ska klara det aktuella problemet och inte ge oönskade effekter, som till exempel mikrobiologisk aktivitet eller korrosion
- Följ upp den installerade vattenreningen genom att ta prov på dricksvattnet en period efter det att vattenreningen installerats.

Mer information

[Att anlägga en brunn](#)

[Sköt om din brunn](#)

[Handbok om dricksvatten från enskilda vattentäkter](#)

[Socialstyrelsens nationella tillsynsprojekt om dricksvatten från enskilda vattentäkter](#)

[Socialstyrelsens allmänna råd om dricksvatten från enskilda vattentäkter](#)

[Ändring av allmänna råden](#)

[Test av filter för rening av arsenik i dricksvatten](#)

[Dricksvattenrening med avseende på arsenik](#)

[Dricksvattenrening med avseende på uran](#)

Kontakt

[Marianne Löwenhielm](#)

Tel: 075-247 32 18

Uppdaterad: 26 maj 2008